

ประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์

ฉบับใช้งานและประกอบการศึกษา

อัปเดตประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
พร้อมคำอธิบายมาตราที่สำคัญ และออกสอบบ่อยครั้ง
อ้างอิงคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบคำอธิบาย

เหมาะสำหรับนิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ศ. วิกรณ์ รัชชปวงชน
รศ. ภัฏฐิญา สิริบรรพิตพัฒน์ / รศ. วิมาน กฤตพลวิมาน

สารบัญ

—◆ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ —◆

	มาตรา	หน้า
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์		๑
ข้อความเบื้องต้น	๑-๓	๑

บรรพ ๑ หลักทั่วไป

ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๔-๑๔	๔
ลักษณะ ๒ บุคคล	๑๕-๑๓๖	๖
หมวด ๑ บุคคลธรรมดา	๑๕-๖๔	๖
ส่วนที่ ๑ สภาพบุคคล	๑๕-๑๘	๖
ส่วนที่ ๒ ความสามารถ	๑๙-๓๖	๗
ส่วนที่ ๓ ภูมิลำเนา	๓๗-๔๗	๑๑
ส่วนที่ ๔ สาบสูญ	๔๘-๖๔	๑๓
หมวด ๒ นิติบุคคล	๖๕-๑๓๖	๑๗
ส่วนที่ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๖๕-๗๗	๑๗
ส่วนที่ ๒ สมาคม	๗๘-๑๐๙	๑๙
ส่วนที่ ๓ มูลนิธิ	๑๑๐-๑๓๖	๒๗
ลักษณะ ๓ ทรัพย์สิน	๑๓๗-๑๔๘	๓๖
ลักษณะ ๔ นิติกรรม		๓๘
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๔๙-๑๕๓	๓๘
หมวด ๒ การแสดงเจตนา	๑๕๔-๑๗๑	๓๙
หมวด ๓ โมฆะกรรมและโมฆียะกรรม	๑๗๒-๑๘๑	๔๒
หมวด ๔ เงื่อนไขและเงื่อนไขเวลา	๑๘๒-๑๙๓	๔๕

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๕ ระยะเวลา	๑๙๓/๑-๑๙๓/๘	๔๗
ลักษณะ ๖ อายุความ	๑๙๓/๙-๑๙๓/๓๕	๔๙
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๙๓/๙-๑๙๓/๒๙	๔๙
หมวด ๒ กำหนดอายุความ	๑๙๓/๓๐-๑๙๓/๓๕	๕๓

บรรพ ๒ นี้

ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๙๔-๓๕๓	๕๘
หมวด ๑ วัตถุประสงค์	๑๙๔-๒๐๒	๕๘
หมวด ๒ ผลแห่งนี้	๒๐๓-๒๘๙	๖๐
ส่วนที่ ๑ การไม่ชำระหนี้	๒๐๓-๒๒๕	๖๐
ส่วนที่ ๒ รับช่วงสิทธิ	๒๒๖-๒๓๒	๖๕
ส่วนที่ ๓ การใช้สิทธิเรียกร้อง ของลูกหนี้	๒๓๓-๒๓๖	๖๗
ส่วนที่ ๔ เพิกถอนการฉ้อฉล	๒๓๗-๒๔๐	๖๘
ส่วนที่ ๕ สิทธิยึดหน่วง	๒๔๑-๒๕๐	๖๙
ส่วนที่ ๖ บุริมสิทธิ	๒๕๑-๒๘๙	๗๐
๑. บุริมสิทธิสามัญ	๒๕๓-๒๕๘	๗๑
๒. บุริมสิทธิพิเศษ	๒๕๙-๒๗๖	๗๒
๓. ลำดับแห่งบุริมสิทธิ	๒๗๗-๒๘๐	๗๕
๔. ผลแห่งบุริมสิทธิ	๒๘๑-๒๘๙	๗๖
หมวด ๓ ลูกหนี้และเจ้าหนี้หลายคน	๒๙๐-๓๐๒	๗๘
หมวด ๔ โอนสิทธิเรียกร้อง	๓๐๓-๓๑๓	๘๑
หมวด ๕ ความระงับหนี้	๓๑๔-๓๕๓	๘๓
ส่วนที่ ๑ การชำระหนี้	๓๑๔-๓๓๙	๘๓
ส่วนที่ ๒ ปลดหนี้	๓๔๐	๘๘
ส่วนที่ ๓ หักกลบหนี้	๓๔๑-๓๔๘	๘๘
ส่วนที่ ๔ แปลงหนี้ใหม่	๓๔๙-๓๕๒	๙๐
ส่วนที่ ๕ หนี้เคลื่อนกลิ้งกัน	๓๕๓	๙๑

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๒ สัญญา	๓๕๔-๓๙๔	๙๑
หมวด ๑ ก่อให้เกิดสัญญา	๓๕๔-๓๖๘	๙๑
หมวด ๒ ผลแห่งสัญญา	๓๖๙-๓๗๖	๙๔
หมวด ๓ มัดจำและกำหนดเบี้ยปรับ	๓๗๗-๓๘๕	๙๖
หมวด ๔ เลิกสัญญา	๓๘๖-๓๙๔	๙๘
ลักษณะ ๓ จัดการงานนอกสั่ง	๓๙๕-๔๐๕	๑๐๐
ลักษณะ ๔ ลากมิดควรถัด	๔๐๖-๔๑๙	๑๐๒
ลักษณะ ๕ ละเมิด	๔๒๐-๔๕๒	๑๐๖
หมวด ๑ ความรับผิดเพื่อละเมิด	๔๒๐-๔๓๗	๑๐๖
หมวด ๒ ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด	๔๓๘-๔๔๘	๑๐๙
หมวด ๓ นิรโทษกรรม	๔๔๙-๔๕๒	๑๑๒

บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา

ลักษณะ ๑ ซื้อขาย	๔๕๓-๕๑๗	๑๑๖
หมวด ๑ สภาพและหลักสำคัญของสัญญาซื้อขาย	๔๕๓-๔๖๐	๑๑๖
ส่วนที่ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๔๕๓-๔๕๗	๑๑๖
ส่วนที่ ๒ การโอนกรรมสิทธิ์	๔๕๘-๔๖๐	๑๑๗
หมวด ๒ หน้าที่และความรับผิดของผู้ขาย	๔๖๑-๔๘๕	๑๑๘
ส่วนที่ ๑ การส่งมอบ	๔๖๑-๔๗๑	๑๑๘
ส่วนที่ ๒ ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่อง	๔๗๒-๔๗๔	๑๒๐
ส่วนที่ ๓ ความรับผิดในการรอนสิทธิ	๔๗๕-๔๘๒	๑๒๑
ส่วนที่ ๔ ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิด	๔๘๓-๔๘๕	๑๒๒

	มาตรา	หน้า	
หมวด ๓	หน้าที่ของผู้ซื้อ	๔๘๖-๔๙๐	๑๒๓
หมวด ๔	การซื้อขายเฉพาะบางอย่าง	๔๙๑-๕๑๗	๑๒๔
	ส่วนที่ ๑ ขายฝาก	๔๙๑-๕๐๒	๑๒๔
	ส่วนที่ ๒ ขายตามตัวอย่าง	๕๐๓-๕๐๘	๑๒๖
	ขายตามคำพรรณนา		
	ขายเพื่อชอบ		
	ส่วนที่ ๓ ขายทอดตลาด	๕๐๙-๕๑๗	๑๒๗
ลักษณะ ๒	แลกเปลี่ยน	๕๑๘-๕๒๐	๑๒๙
ลักษณะ ๓	ให้	๕๒๑-๕๓๖	๑๒๙
ลักษณะ ๔	เช่าทรัพย์สิน	๕๓๗-๕๗๑	๑๓๒
	หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๕๓๗-๕๔๕	๑๓๒
	หมวด ๒ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ให้เช่า	๕๔๖-๕๕๑	๑๓๔
	หมวด ๓ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เช่า	๕๕๒-๕๖๓	๑๓๕
	หมวด ๔ ความระงับแห่งสัญญาเช่า	๕๖๔-๕๗๑	๑๓๗
ลักษณะ ๕	เช่าซื้อ	๕๗๒-๕๗๔	๑๓๘
ลักษณะ ๖	จ้างแรงงาน	๕๗๕-๕๘๖	๑๓๙
ลักษณะ ๗	จ้างทำของ	๕๘๗-๖๐๗	๑๔๑
ลักษณะ ๘	รับขน	๖๐๘-๖๓๙	๑๔๔
	หมวด ๑ รับขนของ	๖๑๐-๖๓๓	๑๔๔
	หมวด ๒ รับขนคนโดยสาร	๖๓๔-๖๓๙	๑๔๙
ลักษณะ ๙	ยืม	๖๔๐-๖๕๖	๑๕๐
	หมวด ๑ ยืมใช้คงรูป	๖๔๐-๖๔๙	๑๕๐
	หมวด ๒ ยืมใช้สิ้นเปลือง	๖๕๐-๖๕๖	๑๕๑
ลักษณะ ๑๐	ฝากทรัพย์สิน	๖๕๗-๖๗๙	๑๕๓
	หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๖๕๗-๖๗๑	๑๕๓
	หมวด ๒ วิธีเฉพาะการฝากเงิน	๖๗๒-๖๗๓	๑๕๕
	หมวด ๓ วิธีเฉพาะสำหรับเจ้าสำนักโรงแรม	๖๗๔-๖๗๙	๑๕๖

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๑๑ คำประกัน		
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๖๘๐-๗๐๑	๑๕๘
หมวด ๒ ผลก่อนชำระหนี้	๖๘๐-๖๘๕/๑	๑๕๘
หมวด ๓ ผลภายหลังชำระหนี้	๖๘๖-๖๙๒	๑๖๐
หมวด ๔ ความระงับสิ้นไปแห่งการคำประกัน	๖๙๓-๖๙๗	๑๖๒
หมวด ๕ ความระงับสิ้นไปแห่งการคำประกัน	๖๙๘-๗๐๑	๑๖๓
ลักษณะ ๑๒ จำนอง		
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๐๒-๗๑๖	๑๖๔
หมวด ๒ สิทธิจำนองครอบเพียงใด	๗๑๗-๗๒๑	๑๖๖
หมวด ๓ สิทธิและหน้าที่ของ ผู้รับจำนองและผู้จำนอง	๗๒๒-๗๒๗/๑	๑๖๗
หมวด ๔ การบังคับจำนอง	๗๒๘-๗๓๕	๑๖๙
หมวด ๕ สิทธิและหน้าที่ของ ผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจำนอง	๗๓๖-๗๔๓	๑๗๑
หมวด ๖ ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาจำนอง	๗๔๔-๗๔๖	๑๗๔
ลักษณะ ๑๓ จำนำ		
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๔๗-๗๕๙	๑๗๕
หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของผู้จำนำและ ผู้รับจำนำ	๗๕๘-๗๖๓	๑๗๗
หมวด ๓ การบังคับจำนำ	๗๖๔-๗๖๘	๑๗๘
หมวด ๔ ความระงับสิ้นไปแห่งการจำนำ	๗๖๙	๑๗๙
ลักษณะ ๑๔ เก็บของในคลังสินค้า		
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๗๐-๗๙๖	๑๗๙
หมวด ๒ ใบรับของคลังสินค้าและ ประทวนสินค้า	๗๗๕-๗๙๖	๑๘๐
ลักษณะ ๑๕ ตัวแทน		
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๗๙๗-๘๐๖	๑๘๔
หมวด ๒ หน้าที่และความรับผิดชอบของ ตัวแทนต่อตัวการ	๘๐๗-๘๑๔	๑๘๖

	มาตรา	หน้า
หมวด ๓	หน้าที่และความรับผิดชอบ ต่อการต่อตัวแทน	๘๑๕-๘๑๙
หมวด ๔	ความรับผิดชอบของตัวแทนและ ตัวแทนต่อบุคคลภายนอก	๘๒๐-๘๒๕
หมวด ๕	ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญา ตัวแทน	๘๒๖-๘๓๒
หมวด ๖	ตัวแทนค้าต่าง	๘๓๓-๘๔๔
ลักษณะ ๑๖	นายหน้า	๘๔๕-๘๔๙
ลักษณะ ๑๗	ประนีประนอมยอมความ	๘๕๐-๘๕๒
ลักษณะ ๑๘	การพนัน และขั้นต่อ	๘๕๓-๘๕๕
ลักษณะ ๑๙	บัญชีเดินสะพัด	๘๕๖-๘๖๐
ลักษณะ ๒๐	ประกันภัย	๘๖๑-๘๙๗
หมวด ๑	บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๘๖๑-๘๖๘
หมวด ๒	ประกันวินาศภัย	๘๖๙-๘๘๘
	ส่วนที่ ๑	บทเบ็ดเสร็จทั่วไป
	ส่วนที่ ๒	วิธียุติการประกันภัย ในการรับขน
	ส่วนที่ ๓	ประกันภัยค้ำจุน
หมวด ๓	ประกันชีวิต	๘๘๙-๙๙๗
ลักษณะ ๒๑	ตัวเงิน	๙๙๘-๑๐๑๑
หมวด ๑	บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๙๙๘-๙๙๗
หมวด ๒	ตัวแลกเงิน	๙๙๘-๙๙๙
	ส่วนที่ ๑	การออกและสลักหลัง ตัวแลกเงิน
	ส่วนที่ ๒	การรับรอง
	ส่วนที่ ๓	อาวัล
	ส่วนที่ ๔	การใช้เงิน
	ส่วนที่ ๕	การสอดเข้าแก้หน้า

	มาตรา	หน้า
ส่วนที่ ๖ ลิทธิไล่เบียดเพราะเขา ไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน	๙๕๙-๙๖๔	๒๒๐
ส่วนที่ ๗ ตัวแลกเงินเป็นตำรับ	๙๖๕-๙๘๑	๒๒๓
หมวด ๓ ตัวสัญญาใช้เงิน	๙๘๒-๙๘๖	๒๒๘
หมวด ๔ เชื้อค	๙๘๗-๑๐๐๐	๒๓๐
หมวด ๕ อายุความ	๑๐๐๑-๑๐๐๕	๒๓๔
หมวด ๖ ตัวเงินปลอม ตัวเงินถูกลัก และตัวเงินหาย	๑๐๐๖-๑๐๑๑	๒๓๕
ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท	๑๐๑๒-๑๒๗๓/๔	๒๓๗
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๐๑๒-๑๐๒๔	๒๓๗
หมวด ๒ ห้างหุ้นส่วนสามัญ	๑๐๒๕-๑๐๓๖	๒๔๐
ส่วนที่ ๑ บทวิเคราะห์	๑๐๒๕	๒๔๐
ส่วนที่ ๒ ความเกี่ยวพันระหว่าง ผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง	๑๐๒๖-๑๐๔๘	๒๔๐
ส่วนที่ ๓ ความเกี่ยวพันระหว่าง ผู้เป็นหุ้นส่วนกับบุคคล ภายนอก	๑๐๔๙-๑๐๕๔	๒๔๓
ส่วนที่ ๔ การเลิกและชำระบัญชี ห้างหุ้นส่วนสามัญ	๑๐๕๕-๑๐๖๓	๒๔๔
ส่วนที่ ๕ การจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนสามัญ	๑๐๖๔-๑๐๗๒	๒๔๗
ส่วนที่ ๖ การควบห้างหุ้นส่วน จดทะเบียนเข้ากัน	๑๐๗๓-๑๐๗๖	๒๕๐
หมวด ๓ ห้างหุ้นส่วนจำกัด	๑๐๗๗-๑๐๙๕	๒๕๑
หมวด ๔ บริษัทจำกัด	๑๐๙๖-๑๒๔๑/๗	๒๕๕
ส่วนที่ ๑ สภาพและการตั้ง บริษัทจำกัด	๑๐๙๖-๑๑๑๖	๒๕๕
ส่วนที่ ๒ หุ้นและผู้ถือหุ้น	๑๑๑๗-๑๑๔๓	๒๖๒

		มาตรา	หน้า
ส่วนที่ ๓	วิธีจัดการบริษัทจำกัด	๑๑๔๔-๑๒๐๗	๒๖๗
	๑. บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๑๔๔-๑๑๔๙	๒๖๗
	๒. กรรมการ	๑๑๕๐-๑๑๗๐	๒๖๘
	๓. ประชุมใหญ่	๑๑๗๑-๑๑๙๕	๒๗๑
	๔. บัญชีงบดุล	๑๑๙๖-๑๑๙๙	๒๗๕
	๕. เงินปันผลและ เงินสำรอง	๑๒๐๐-๑๒๐๕	๒๗๖
	๖. สมุดและบัญชี	๑๒๐๖-๑๒๐๗	๒๗๗
ส่วนที่ ๔	การสอบบัญชี	๑๒๐๘-๑๒๑๔	๒๗๘
ส่วนที่ ๕	การตรวจ	๑๒๑๕-๑๒๑๙	๒๗๙
ส่วนที่ ๖	การเพิ่มทุนและลดทุน	๑๒๒๐-๑๒๒๘	๒๘๐
ส่วนที่ ๗	หุ้นกู้	๑๒๒๙-๑๒๓๕	๒๘๒
ส่วนที่ ๘	เลิกบริษัทจำกัด	๑๒๓๖-๑๒๓๗	๒๘๒
ส่วนที่ ๙	การควบบริษัทจำกัด เข้ากัน	๑๒๓๘-๑๒๔๓	๒๘๓
ส่วนที่ ๑๐	หนังสือบอกกล่าว	๑๒๔๔-๑๒๔๕	๒๘๔
ส่วนที่ ๑๑	การถอนทะเบียน บริษัทร้าง	๑๒๔๖	๒๘๕
ส่วนที่ ๑๒	การแปรสภาพ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นบริษัทจำกัด	๑๒๔๖/๑-๑๒๔๗/๗	๒๘๕
หมวด ๕	การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด	๑๒๔๗-๑๒๗๓	๒๘๘
หมวด ๖	การถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วน จดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัดร้าง	๑๒๗๓/๑-๑๒๗๓/๔	๒๙๒
ลักษณะ ๒๓	สมาคม	๑๒๗๔-๑๒๙๗	๒๙๔

บรรพ ๔ ทรัพย์สิน

ลักษณะ ๑	บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๒๙๘-๑๓๐๗	๒๙๖
ลักษณะ ๒	กรรมสิทธิ์	๑๓๐๘-๑๓๖๖	๒๙๘
	หมวด ๑ การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์	๑๓๐๘-๑๓๓๔	๒๙๘
	หมวด ๒ แดนแห่งกรรมสิทธิ์ และการใช้กรรมสิทธิ์	๑๓๓๕-๑๓๕๕	๓๐๓
	หมวด ๓ กรรมสิทธิ์รวม	๑๓๕๖-๑๓๖๖	๓๐๘
ลักษณะ ๓	ครอบครอง	๑๓๖๗-๑๓๘๖	๓๑๐
ลักษณะ ๔	ภาระจำยอม	๑๓๘๗-๑๔๐๑	๓๑๓
ลักษณะ ๕	อาศัย	๑๔๐๒-๑๔๐๙	๓๑๕
ลักษณะ ๖	สิทธิเหนือพื้นดิน	๑๔๑๐-๑๔๑๖	๓๑๖
ลักษณะ ๗	สิทธิเก็บกิน	๑๔๑๗-๑๔๒๘	๓๑๗
ลักษณะ ๘	ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์	๑๔๒๙-๑๔๓๔	๓๒๐

บรรพ ๕ ครอบครัว

ลักษณะ ๑	การสมรส	๑๔๓๕-๑๕๓๕	๓๒๔
	หมวด ๑ การหมั้น	๑๔๓๕-๑๔๔๗/๒	๓๒๔
	หมวด ๒ เงื่อนไขแห่งการสมรส	๑๔๔๘-๑๔๖๐	๓๒๗
	หมวด ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา	๑๔๖๑-๑๔๖๔/๑	๓๓๐
	หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา	๑๔๖๕-๑๔๙๓	๓๓๑
	หมวด ๕ ความเป็นโมฆะของการสมรส	๑๔๙๔-๑๕๐๐	๓๓๘
	หมวด ๖ การสิ้นสุดแห่งการสมรส	๑๕๐๑-๑๕๓๕	๓๔๑
ลักษณะ ๒	บิดามารดากับบุตร	๑๕๓๖-๑๕๙๘/๓๗	๓๕๐
	หมวด ๑ บิดามารดา	๑๕๓๖-๑๕๖๐	๓๕๐
	หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของ บิดามารดาและบุตร	๑๕๖๑-๑๕๘๔/๑	๓๕๘

	มาตรา	หน้า
หมวด ๓ ความปกครอง	๑๕๘๕-๑๕๙๘/๑๘	๓๖๔
หมวด ๔ บุตรบุญธรรม	๑๕๙๘/๑๙-๑๕๙๘/๓๗	๓๗๑
ลักษณะ ๓ ค่าอุปการะเลี้ยงดู	๑๕๙๘/๓๘-๑๕๙๘/๔๑	๓๗๖

บรรพ ๖ มรดก

ลักษณะ ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๕๙๙-๑๖๑๙	๓๘๐
หมวด ๑ การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก	๑๕๙๙-๑๖๐๓	๓๘๐
หมวด ๒ การเป็นทายาท	๑๖๐๔-๑๖๐๗	๓๘๑
หมวด ๓ การตัดมิให้รับมรดก	๑๖๐๘-๑๖๐๙	๓๘๓
หมวด ๔ การสละมรดกและอื่นๆ	๑๖๑๐-๑๖๑๙	๓๘๓
ลักษณะ ๒ สิทธิโดยธรรมในการรับมรดก	๑๖๒๐-๑๖๔๕	๓๘๖
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๖๒๐-๑๖๒๘	๓๘๖
หมวด ๒ การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่าง ทายาทโดยธรรมในลำดับและ ชั้นต่างๆ	๑๖๒๙-๑๖๓๑	๓๘๘
หมวด ๓ การแบ่งส่วนมรดกของทายาท โดยธรรมในลำดับและชั้นต่างๆ	๑๖๓๒-๑๖๓๘	๓๘๙
ส่วนที่ ๑ ญาติ	๑๖๓๒-๑๖๓๔	๓๘๙
ส่วนที่ ๒ คู่สมรส	๑๖๓๕-๑๖๓๘	๓๙๐
หมวด ๔ การรับมรดกแทนที่กัน	๑๖๓๙-๑๖๔๕	๓๙๑
ลักษณะ ๓ พันัยกรรม	๑๖๔๖-๑๗๑๐	๓๙๒
หมวด ๑ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป	๑๖๔๖-๑๖๕๔	๓๙๒
หมวด ๒ แบบพันัยกรรม	๑๖๕๕-๑๖๗๒	๓๙๕
หมวด ๓ ผลและการตีความแห่งพันัยกรรม	๑๖๗๓-๑๖๘๕	๔๐๐
หมวด ๔ พันัยกรรมที่ตั้งผู้ปกครองทรัพย์สิน	๑๖๘๖-๑๖๙๒	๔๐๓
หมวด ๕ การเพิกถอนและการตกไป แห่งพันัยกรรมหรือข้อกำหนด พันัยกรรม	๑๖๙๓-๑๖๙๙	๔๐๔

	มาตรา	หน้า
หมวด ๖ ความเสียหายแห่งพินัยกรรม หรือข้อกำหนดพินัยกรรม	๑๗๐๐-๑๗๑๐	๔๐๖
ลักษณะ ๔ วิธีจัดการและปันทรัพย์มรดก	๑๗๑๑-๑๗๕๒	๔๐๙
หมวด ๑ ผู้จัดการมรดก	๑๗๑๑-๑๗๓๓	๔๐๙
หมวด ๒ การรวบรวมจำหน่ายทรัพย์มรดก เป็นตัวเงิน และการชำระหนี้กับ แบ่งปันทรัพย์มรดก	๑๗๓๔-๑๗๔๔	๔๑๓
หมวด ๓ การแบ่งมรดก	๑๗๔๕-๑๗๕๒	๔๑๖
ลักษณะ ๕ มรดกที่ไม่มีผู้รับ	๑๗๕๓	๔๑๘
ลักษณะ ๖ อายุความ	๑๗๕๔-๑๗๕๕	๔๑๙

คำอธิบายมาตราสำคัญ

บรรพ ๑	๔๒๒
บรรพ ๒	๔๓๖
บรรพ ๓	๔๔๕
บรรพ ๔	๔๖๖
บรรพ ๕	๕๐๗
บรรพ ๖	๕๒๑

ลักษณะ ๒

บุคคล

หมวด ๑

บุคคลธรรมดา

ส่วนที่ ๑

สภาพบุคคล

มาตรา ๑๕ สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย

ทารกในครรภ์มารดาก็สามารถมีสิทธิต่างๆ ได้ หากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก

มาตรา ๑๖ การนับอายุของบุคคล ให้เริ่มนับแต่วันเกิด ในกรณีที่รู้ว่าเกิดในเดือนใดแต่ไม่รู้วันเกิด ให้นับวันที่หนึ่งแห่งเดือนนั้นเป็นวันเกิด แต่ถ้าพันวิสัยที่จะหยั่งรู้เดือนและวันเกิดของบุคคลใด ให้นับอายุบุคคลนั้นตั้งแต่วันต้นปีปฏิทิน ซึ่งเป็นปีที่บุคคลนั้นเกิด

มาตรา ๑๗ ในกรณีบุคคลหลายคนตายในเหตุอันตรายร่วมกัน ถ้าเป็นการพันวิสัยที่จะกำหนดได้ว่าคนไหนตายก่อนหลัง ให้ถือว่าตายพร้อมกัน

มาตรา ๑๘ สิทธิของบุคคลในการที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้นั้น ถ้ามีบุคคลอื่นโต้แย้งก็ดี หรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของนามนั้นต้องเสื่อมเสียประโยชน์เพราะการที่มีผู้อื่นมาใช้นามเดียวกันโดยมิได้รับอำนาจให้ใช้ได้ก็ดี บุคคลผู้เป็นเจ้าของนามจะเรียกให้บุคคลนั้นระงับความเสียหายก็ได้ ถ้าและเป็นสิ่งที่พึงวิตกว่าจะต้องเสียหายอยู่สืบไป จะร้องขอต่อศาลให้สั่งห้ามก็ได้

ส่วนที่ ๒

ความสามารถ

มาตรา ๑๙ บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

มาตรา ๒๐ ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔๘

มาตรา ๒๑ ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใดๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การใดๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงปราศจากความยินยอมเช่นนั้นเป็นโมฆียะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๒ ผู้เยาว์อาจทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้น หากเป็นเพียงเพื่อจะได้ไปซึ่งสิทธิอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง

มาตรา ๒๓ ผู้เยาว์อาจทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว

มาตรา ๒๔ ผู้เยาว์อาจทำการใดๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการสมแก่ฐานานุรูปแห่งตน และเป็นการอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร

มาตรา ๒๕ ผู้เยาว์อาจทำพินัยกรรมได้เมื่ออายุสิบห้าปีบริบูรณ์

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ผู้เยาว์จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอันใดอันหนึ่งอันใดได้ระบุนั้น ผู้เยาว์จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้นเป็นประการใดภายในขอบของการที่ระบุนั้นก็ทำได้ตามใจสมัคร อนึ่ง ถ้าได้รับอนุญาตให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ระบุนั้นเพื่อการอันใด ผู้เยาว์ก็จำหน่ายได้ตามใจสมัคร

มาตรา ๒๗ ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจให้ความยินยอมแก่ผู้เยาว์ในการประกอบธุรกิจทางการค้าหรือธุรกิจอื่น หรือในการทำสัญญาเป็นลูกจ้างในสัญญาจ้างแรงงานได้ ในกรณี que ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตได้

ลักษณะ ๕

ละเมิด

หมวด ๑

ความรับผิดเพื่อละเมิด

มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา ๔๒๑ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๔๒๒ ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด

มาตรา ๔๒๓ ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาแพรหลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

บรรพ ๓
เอกเทศสัญญา

ลักษณะ ๑
ซื้อขาย

หมวด ๑
สภาพและหลักสำคัญของสัญญาซื้อขาย

ส่วนที่ ๑
บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๔๕๓ อันว่าซื้อขายนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่าผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย

มาตรา ๔๕๔ การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งให้คำมั่นไว้ก่อนว่าจะซื้อหรือขายนั้น จะมีผลเป็นการซื้อขายต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้บอกกล่าวความจำนงว่าจะทำการซื้อขายนั้น ให้สำเร็จตลอดไป และคำบอกกล่าวเช่นนั้นได้ไปถึงบุคคลผู้ให้คำมั่นแล้ว

ถ้าในคำมั่นมิได้กำหนดเวลาไว้เพื่อการบอกกล่าวเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้ให้คำมั่นจะกำหนดเวลาพอสมควร และบอกกล่าวไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งให้ตอบมาเป็นแน่นอนภายในเวลากำหนดนั้นก็ดีว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไปหรือไม่ ถ้าและไม่ตอบเป็นแน่นอนภายในกำหนดเวลานั้นไซ้ คำมั่นซึ่งได้ให้ไว้ก่อนนั้นก็เป็นการอันไร้ผล

ลักษณะ ๒๑

ตั๋วเงิน

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๘๙๘ อันตั๋วเงินตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้มีสามประเภท ประเภทหนึ่ง คือตั๋วแลกเงิน ประเภทหนึ่ง คือตั๋วสัญญาใช้เงิน ประเภทหนึ่ง คือเช็ค

มาตรา ๘๙๙ ข้อความอันใดซึ่งมิได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะนี้ ถ้าเขียนลงในตั๋วเงิน ท่านว่าข้อความอันนั้นหาเป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ตั๋วเงินนั้นไม่

มาตรา ๙๐๐ บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินย่อมจะต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในตั๋วเงินนั้น

ถ้าลงเพียงแต่เครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงไตหรือลายพิมพ์นิ้วมือ อ้างเอาเป็นลายมือชื่อในตั๋วเงินไซ้ร้ แม้ถึงว่าจะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตาม ท่านว่าหาให้ผลเป็นลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นไม่

มาตรา ๙๐๑ ถ้าบุคคลคนใดลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงิน และได้เขียนแกลงว่ากระทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลคนนั้นย่อมเป็นผู้รับผิดชอบตามความในตั๋วเงินนั้น

มาตรา ๙๐๒ ถ้าตั๋วเงินลงลายมือชื่อของบุคคลหลายคน มีทั้งบุคคลซึ่งไม่อาจจะเป็นคู่สัญญาแห่งตั๋วเงินนั้นได้เลย หรือเป็นได้แต่ไม่เต็มผลไซ้ร้ ท่านว่าการนี้ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงความรับผิดชอบของบุคคลอื่นๆ นอกนั้นซึ่งคงต้องรับผิดชอบตามตั๋วเงิน

คำอธิบายมาตราสำคัญ

บรรพ ๑

มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง เป็นหลักการเบื้องต้นในการใช้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายเอกชน (private law) และสอดคล้องกับสกุลกฎหมายของประเทศไทยที่เป็นประเทศใช้สกุลกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law)

ในการใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริงจึงต้องใช้ให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่จะต้องใช้กฎหมายตามตัวอักษร และหากข้อเท็จจริงนั้นไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย การใช้กฎหมายก็ต้องเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในส่วนกฎหมายนั้นๆ

มาตรา ๔ วรรคสอง เป็นวิธีการอุดช่องว่างของกฎหมายในกรณีที่ไม่สามารถใช้ข้อเท็จจริงตามบัญญัติของกฎหมายหรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่งข้างต้นได้ ให้อุดช่องว่างของกฎหมายดังนี้

๑. ให้ใช้จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น กรณีไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับใช้กับคดีได้
๒. ให้ใช้วิธีเทียบเคียงบทบัญญัติของกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง กรณีไม่มีจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ตามข้อ ๑
๓. ให้ใช้หลักกฎหมายทั่วไป กรณีไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาเทียบเคียง ตามข้อ ๒

มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง “สภาพบุคคล” เป็นกรณีจุดเริ่มต้นของภาวะการเป็นมนุษย์ที่กฎหมายเรียกว่าบุคคล ซึ่งตามปกติบุคคลแบ่งเป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ในมาตรานี้เป็นกรณีบุคคลธรรมดา ซึ่งจะเริ่มต้นในการทรงสิทธิหรือได้รับสิทธิตามกฎหมายในความเป็นบุคคล

๒. **ตัวสัญญาใช้เงิน** เป็นหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า “**ผู้ออกตัว**” ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “**ผู้รับเงิน**” ตามมาตรา ๙๘๒

๓. **เช็ค** เป็นหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า “**ผู้สั่งจ่าย**” สั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่ง เมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “**ผู้รับเงิน**” ตามมาตรา ๙๘๖

มาตรา ๙๐๐ เป็นเรื่องการรับผิดชอบในตัวเงิน

(๑) ผู้ที่มีได้ลงลายมือชื่อ ไม่ต้องรับผิดชอบเลย เช่น นาย ก. ต้องร่วมรับผิดชอบกับ นาย ข. ในสัญญากู้ยืมเงิน แต่ถ้า นาย ก. ไม่ได้ลงลายมือชื่อในเช็คที่ออกมาเพื่อใช้หนี้ให้แก่เจ้าหนี้ นาย ก. ก็ไม่ต้องรับผิดชอบเช็คนั้น เพราะ นาย ก. ไม่ได้ลงลายมือชื่อ

(๒) การลงลายมือชื่อ ต้องเป็นการลงลายมือชื่อเท่านั้น จะใช้ลายพิมพ์นิ้วมือหรืออื่นใดตามบทบัญญัติมาตรา ๙ ไม่ได้

(๓) สามารถมอบอำนาจให้ลงลายมือชื่อแทนได้ ให้ศึกษามาตรา ๑๐๐๘ ประกอบด้วย

มาตรา ๙๐๒ คำว่า “**เป็นคู่สัญญาได้ แต่ไม่เต็มผล**” เช่น ผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ เป็นต้น หากบุคคลเหล่านี้ลงลายมือชื่อ ตัวเงินนั้นคงใช้ได้อยู่ ลายมือชื่อเสียไปเฉพาะคนที่บกพร่องเท่านั้น เช่น นาย ก. ออกเช็คให้ นาย ข. ต่อมา นาย ข. โอนให้ นาย ค. ซึ่งเป็นผู้เยาว์ และได้โอนเช็คนั้นให้ นาย ง. และก็มี การโอนต่อไป การโอนนี้มีผลสมบูรณ์จะเสียไปเฉพาะ นาย ค. ซึ่งเป็นผู้เยาว์เท่านั้น

มาตรา ๙๐๔ คำว่า “**ผู้ทรง**” ต้องต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริง คือ มีตัวไว้ใน การครอบครองและครอบครองในฐานะผู้รับสลักหลังหรือผู้รับเงิน

มาตรา ๙๐๕ การเป็น**ผู้ทรงโดยชอบ** ต้องผ่านมาตรา ๙๐๔ และต้องปรากฏว่า การได้โอนตัวมานั้นเป็นการสลักหลังไม่ขาดสาย ถึงแม้ว่าจะมีการลงลายมือชื่อปลอมก็ถือว่า มีผลสมบูรณ์

ทั้งนี้กฎหมายมิได้กำหนดอายุขั้นต่ำหรือขั้นสูงของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมจะมาอายุ ๓๐ ปีก็ได้ แต่ผู้ที่รับบุคคลอายุ ๓๐ ปีเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องมียุ่แก่กว่าผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย ๑๕ ปี กล่าวคือ ผู้ที่จะรับ จะต้องมียุ่อย่างน้อย ๔๕ ปี เป็นต้น

ที่สำคัญผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี การรับบุตรบุญธรรม กรณีนี้จะต้องได้รับความยินยอมของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๐ ด้วย และการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมก็จะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ ด้วยเช่นกัน

มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ เป็นบทบัญญัติว่าด้วย “คำอุปการะเลี้ยงดู” ใน ๒ กรณี ดังนี้

๑. คำอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา
๒. คำอุปการะเลี้ยงดูระหว่างบิดามารดากับบุตร

กฎหมายกำหนดให้มีสิทธิเรียกคำอุปการะเลี้ยงดูจากกันได้ เมื่อฝ่ายที่ควร ได้รับอุปการะเลี้ยงดู “ไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู” หรือ “ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู ไม่เพียงพอแก่อัตภาพ”

ตามปกติคำอุปการะเลี้ยงดูเป็นสิ่งที่บุคคลตามกรณี ๑ หรือ ๒ ข้างต้นตกลง กันเองตามความพึงพอใจ แต่หากไม่สามารถตกลงกันได้ก็สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อพิจารณาจะให้คำอุปการะเลี้ยงดูเพียงใดหรือศาลอาจไม่กำหนดคำอุปการะเลี้ยง ดูให้ก็ได้ โดยศาลจะคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ที่ต้องให้ “ฐานะของผู้รับ” และพฤติการณ์แห่งกรณีอื่นๆ ประกอบการพิจารณา